nr	Partij	Vraag	Pagina	Antwoord
				1e ronde technische vragen
1	**D66**	Heeft het college berekend wat de gevolgen voor het begrotingssaldo in 2028–2030 zijn als meerdere belangrijke financiële risico's tegelijkertijd optreden? Zo ja, kan het college die berekening en de gebruikte aannames beschikbaar stellen?	**Algemeen: financiële positie**	Als alle risico's zich tegelijkertijd met maximaal gevolg zouden voordoen zou dit leiden tot een kostenpost van € 3,61 miljoen in 2027, zie ook de risicoparagraaf.
2	**D66**	Kan het college op basis van de beschikbare begrotingsgegevens, financiële administratie en bestaande verplichtingen op hoofdlijnen aangeven welk deel van de geraamde uitgaven in 2028–2030 beïnvloedbaar is? Graag per belangrijke uitgavencategorie, voor zover al beschikbaar, inzicht geven in (1) de jaarlijkse uitgaven, (2) het deel dat wettelijk, contractueel of door eerdere besluiten vastligt, (3) de beïnvloedbaarheid op korte en langere termijn, (4) bekende financiële gevolgen en verplichtingen bij aanpassing en (5) het moment waarop de raad hierover opnieuw kan besluiten. Maak hierbij onderscheid tussen jaarlijkse exploitatie-uitgaven en investeringen. Als geen integraal overzicht beschikbaar is, welke onderdelen zijn dan al wel bekend zonder aanvullend onderzoek?	**Algemeen: financiële positie**	De begroting en financiële administratie bieden inzicht in de omvang van deze uitgavencategorieën, maar bevatten geen afzonderlijke classificatie naar de mate van bestuurlijke beïnvloedbaarheid. Daardoor kan op dit moment niet betrouwbaar worden aangegeven welk exact percentage van de totale uitgaven in 2028–2030 vrij beïnvloedbaar is. De mate waarin gemeentelijke uitgaven beïnvloedbaar zijn, verschilt per uitgavencategorie en hangt samen met wettelijke verplichtingen, bestaande contracten en eerder genomen bestuurlijke besluiten. Een aanzienlijk deel van de gemeentelijke uitgaven ligt op korte termijn vast. Dit betreft onder meer wettelijke taken binnen het sociaal domein, bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen, personele en contractuele verplichtingen en kapitaallasten van gerealiseerde investeringen. Deze uitgaven zijn niet zonder meer te verlagen zonder juridische, financiële of maatschappelijke gevolgen. Tegelijkertijd beschikt de raad over mogelijkheden om de toekomstige uitgavenontwikkeling te beïnvloeden. Deze mogelijkheden nemen doorgaans toe naarmate de termijn langer wordt.
3	**D66**	Gezien de voorziene tekorten in de jaren 2028 en verder is het essentieel om nieuwe inkomstenbronnen aan te boren. In hoeverre kan het invoeren van betaald parkeren bijdragen aan het verlagen van het structurele begrotingstekort?	**Algemeen: financiële positie**	Dit kan financieel bijdragen, echter momenteel is hier geen politiek draagvlak voor. We zoeken naar andere mogelijkheden.
4	**D66**	Is de efficiencytaakstelling van €200.000 uit de Larense risicoparagraaf (p 85) al verwerkt als besparing in de BEL-begroting 2027? Zo ja, op welke post en met welk bedrag voor Laren? Zo nee, welke financiële betekenis heeft deze taakstelling voor de Larense begroting?	**Bestuur en dienstverlening pagina 85**	Nee. De in de risicoparagraaf genoemde efficiencytaakstelling van € 200.000 betreft een mogelijke beheersmaatregel om toekomstige kostenstijgingen bij de BEL Combinatie geheel of gedeeltelijk op te vangen. Deze taakstelling is niet als besparing verwerkt in de BEL-begroting 2027 en is evenmin in mindering gebracht op het gekwantificeerde financiële risico. Het risico is daarmee volledig in de risico-inschatting gehandhaafd. De efficiencytaakstelling heeft het karakter van een af te roepen beheersmaatregel. Als het risico zich daadwerkelijk voordoet, kan bestuurlijk worden besloten concrete efficiencymaatregelen uit te werken en in te zetten om de financiële gevolgen te beperken. Voor de gemeente Laren betekent dit dat er geen sprake is van een reeds ingeboekt begrotingsvoordeel. De eventuele financiële doorwerking is afhankelijk van de daadwerkelijk te realiseren besparingen en de verdeling daarvan over de deelnemende gemeenten. De € 200.000 is daarmee geen gerealiseerde besparing of reductie van het ingeschatte risico, maar een mogelijke beheersmaatregel die pas na nadere besluitvorming financieel effect kan krijgen.
5	**D66**	Welke dienstverlening en wettelijke taken vallen precies onder de doelstelling van 90% tijdige uitvoering in 2030? Hoe was dit percentage daadwerkelijk/het geleverde resultaat in 2025?	**Bestuur en dienstverlening pagina 25**	Dit is een nieuwe smart-geformuleerde doelstelling uit het recent vastgestelde collegeprogramma. Dit werd om die reden in 2025 nog niet op die manier gemeten. Wel kunt u de realisatie aflezen van de destijds geformuleerde doelstellingen in de jaarrekening 2025.

6	**D66**	Er is 219.00 begroot in 2026 en in 2027 269.000 begroot voor onderzoek naar de economische positie van Laren. Welke onderzoeken gaat het hier concreet om en wat is de reden van deze relatief forse stijging? Gezien het ontbreken van ambtelijke ondersteuning voor economie: wie formuleert deze onderzoeken? Wie beoordeelt deze onderzoeken en wie brengt ze tot uitvoering?	**Economie**	Een belangrijk onderdeel hiervan vormt de bijdrage van € 180K voor Bijzonder Laren. Hier is voor 2027 een extra incidentele post begroot van € 50K voor het uitvoeren van een onderzoek. Bijzonder Laren formuleert de onderzoeksvraag, samen met de stakeholders. Uiteindelijk stelt het college samen met Bijzonder Laren de onderzoeksvraag vast en beoordelen zij samen de uitkomsten. Bijzonder Laren voert het onderzoek uit.
7	**D66**	De komende jaren is circa 1,8 miljoen per jaar gereserveerd voor openbaar groen en recreatie: Is hierbij rekening gehouden met inhalen van achterstanden in het onderhouden van het groen? Hoeveel van het budget uit voorgaande jaren is uitgegeven of zijn er budgetten naar 2026 en verder overgeheveld?	**Openbare ruimte**	Wij werken de komende jaren aan de vervangingsopgave: 1,8 miljoen is voor groen en grijs In de exploitatie is budget opgenomen voor het jaarlijks onderhoud. Daarnaast is de komende jaren voor renovatie van plantvakken de volgende bedragen Opgenomen in het investeringsplan: 2027 € 270.000 2028 € 100.000 2029 € 100.000 2030 € 100.000
8	**D66**	Kan er een prognose gegeven worden van de ontwikkeling van de opbouw en de tegoeden van het vereveningsfonds in de komende jaren? Zo ja, graag beschikbaar stellen met toelichting.	**Duurzaam en prettig wonen in Laren**	Prognose is momenteel nul, in de hoop dat wij conform onze woonvisie bouwen waardoor uiteindelijk geen afdrachten aan het vereveningsfonds noodzakelijk zijn.
9	**D66**	Wonen en bouwen p 160: voor 2027 zijn hier zowel baten als lasten te zien van rond de 1,1 miljoen. Wat zijn deze baten en lasten precies? En geldt dit ook voor 2028 en verder?	**Duurzaam en prettig wonen in Laren** **pagina 160**	Ja, hierin zitten structureel de opbrengsten voor omgevingsvergunningen ad € 1,1 miljoen, qua kosten is dit veelal dvo bijdrage, volkshuisvestingsbeleid et cetera. In de geraadpleegde stukken is geen prognose aangetroffen. Om deze beschikbaar te kunnen stellen moeten de actuele fondsstand, vastgelegde financiele verplichtingen en verwachte bijdragen per project worden samengebracht. Daarbij moet vervolgens worden toegelicht welke bedragen vaststaan en welke afhankelijk zijn van verdere besluitvorming en uitvoering.
10	**D66**	Welke onttrekkingen liggen er in 2027 in het verschiet vanuit de reserve klimaat- en duurzaamheidsbeleid?	**Duurzaam en prettig wonen in Laren**	Voor 2027 worden naar verwachting onttrekkingen uit de reserve Klimaat- en Duurzaamheidsbeleid gedaan voor meerdere lopende en geplande activiteiten. Het gaat onder andere om de uitvoering van het warmteprogramma, de inzet voor het Soortenmanagementplan (SMP), de voortzetting van de samenwerking met de Hut van Mie, en de doorontwikkeling naar mogelijke duurzame energieopwekking (zoals zon op parkeerplaatsen).
11	**D66**	In Laren is er slechts 0,1 fte binnen de ambtelijke organisatie voor monumentenbeleid beschikbaar. Is er in de begroting financiële middelen gereserveerd voor uitbreiding van deze capaciteit? Zo niet, zou de reserve Sterke Samenleving hiervoor een bron kunnen zijn?	**Duurzaam en prettig wonen in Laren**	Binnen de ambtelijke organisatie is inderdaad monumentenbeleid bij een beleidsmedewerker RO belegd. Daarnaast wordt in incidentele voorkomende gevallen gebruik gemaakt van externe expertise (MooiSticht). De praktijkervaring leert dat hiermee de taken op dit beleidsveld voldoende zijn belegd.

12	**D66**	Op p 121 staat aangegeven dat door de groei van het aantal leerlingen van Laar en Berg de investeringen van 11.219.790 naar 15.970.790 gaan en dat daar nog geen rekening mee is gehouden. Dit is nog niet in de begroting verwerkt? Zo nee, hoe zou de begroting eruit zien?	**Onderwijs en samenleving pagina 121**	Dit betreft een nieuwe ontwikkeling, die niet direct met het vastgestelde IHP Onderwijs te maken heeft. Door groei van het aantal leerlingen bij Laar & Berg en de verhoging van de vaste voet (Laar & Berg is een hoofdvestiging geworden) is de ruimtebehoefte van de school nu groter dan waarmee in het IHP Onderwijs rekening is gehouden. Dit is nog niet in de begroting opgenomen omdat nog niet duidelijk is hoe hoog de investering precies zal zijn (er is alleen een globale raming) en wanneer de gemeente met deze kosten te maken krijgt. Met het schoolbestuur lopen gesprekken hierover om tot een oplossing te komen. Over deze extra investering is nog niet besloten, dus ook nog niet verwerkt. Dit zou leiden tot extra kapitaallasten, maar zoals aangegeven is nog niet bekend wanneer deze extra investering nodig zou zijn, derhalve is ook nog niet bekend wanneer die extra lasten zouden starten.
13	**D66**	De subsidie voor de stichting Dynamic Arts wordt onderdeel van de reguliere begroting. Hoe hoog is deze subsidie en hoe verhoudt zich dit tot de aangevraagde subsidie?	**Onderwijs en samenleving**	De activiteiten subsidie bedraagt € 50.000, comform de aanvraag. Daarnaast ontvangt de stichting een bijdrage voor de huur van de locatie de Scheper.
14	**D66**	In de begroting wordt gesproken over dat we een inclusieve gemeenschap belangrijk vinden. In dit kader gaat de gemeente uitvoering geven aan de lokale inclusie-agenda. Welke financiële middelen zijn hiervoor gereserveerd en waar wordt dit aan besteed?	**Onderwijs en samenleving**	Er is een incidenteel budget van € 10.000 gereserveerd voor de uitvoering van de lokale inclusie agenda, zie blz.9. Hierbij willen we aanhaken bij effectieve regionale activiteiten.
15	**VVD**	Inzake de parkeergarage staat een fout: het onderzoek naar de parkeergarage gaat om de locatie bij het Singer; bij het Hertenkamp wordt gekeken naar uitbreiding van parkeergelegenheid, geen parkeergarage.	**pagina 4**	Dit is geen fout, we nemen ook nadrukkelijk de optie van een parkeergarage onder het Hertenkamp mee.
16	**VVD**	Opvallende volatiliteit in de meicirculaire (negatief). Waar zit dit in?	**pagina 9**	Dit wordt met name veroorzaakt door een besluit van het rijk dat huishoudelijke hulp niet langer via de Wmo wordt vergoed voor mensen die dit zelf kunnen betalen. Dit leidt tot een structurele korting van ruim € 7 ton vanaf 2029. Er is bij de kosten van de Wmo ook rekening gehouden met lagere kosten als gevolg van deze taakmutatie, het beleid zal hier nml op worden aangepast.
17	**VVD**	De DVO met de BEL neemt toe met € 600.000. Dit is meer dan de stijging van de cao-kosten. Waar wordt de andere € 330.000 aan besteed?	**pagina 10**	Loon- en prijsstijgingen is ongeveer € 393K, het bestendigen van uitvoeringstaken binnen de BEL bedraagt € 106K en € 104K betreft overige ontwikkelingen. De belangrijkste daarvan is incidenteel alleen voor 2027 en betreft de omgevingswet (€ 65K).
18	**VVD**	Vanaf 2028 heeft de begroting een tekort van 782k tot 617k per jaar. Het college heeft het over een OZB-verhoging als eventueel vangnet (p. 85). Welke andere maatregelen liggen er om dit tekort op te lossen?	**pagina 11**	De stijgende kapitaallasten van de investeringen Onderwijs Huisvesting spelen hier een belangrijke rol in. In de huidige berekening is nog niet gerekend met mogelijke subsidiebijdragen Dumava. De verwachting is dat we hier wel aanspraak op kunnen maken, maar dit is nog onzeker. Verder is het altijd mogelijk om keuzes te maken of om bestaand beleid af te schalen, dat zijn politieke keuzes voor de toekomst.
19	**VVD**	De bedragen van programma 5 en 6 zijn hoog ten opzichte van programma 3. Is dit redelijk?	**pagina 13**	Alle bedragen zijn gerelateerd aan doelstellingen en beoogde activiteiten. De kosten daarvan kunnen per programma zeer uiteenlopend zijn.
20	**VVD**	Laren heeft relatief hogere apparaatskosten dan Blaricum (+14%) en ook hogere inhuurkosten. Hoe verhoudt zich dit tot de hogere bijdrage aan de BEL Combinatie?	**pagina 17**	De apparaatskosten houden inderdaad direct verband met de hogere bijdrage BEL, want zijn beide gebaseerd op de afgesproken verdeelsleutel. De hogere inhuurkosten worden gerelateerd aan de loonkosten van het personeel in dienst van de gemeente Laren, daarom is dit relatief hoog. De inhuurkosten zijn voor de helft begroot tbv buurtsportcoaches. Hier staan weer rijksbijdragen tegenover.

21	**VVD**	Laren heeft een lager percentage hernieuwbare energie dan Blaricum, terwijl er een vergelijkbare vorm van bebouwing is. Wat zijn de plannen van het college om dit te verbeteren?	**pagina 21**	Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat er binnen de gemeente Laren weinig geschikte ruimte beschikbaar is voor grootschalige duurzame energieopwekking. Zo heeft Laren deelgenomen aan het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER), waarin mogelijkheden voor duurzame energieopwekking langs snelwegen zijn onderzocht. Voor de locaties binnen het grondgebied van Laren bleek uiteindelijk dat deze niet geschikt waren. We blijven inzetten op zon-op dak; onder andere door middel van het Afwegingskader Zonne-energie bij monumenten en panden in beschermde gezichten. Daarnaast onderzoeken wij of binnen de gemeente mogelijkheden bestaan voor zon-op-parkeerplaatsen. Op die manier zetten we, binnen de ruimtelijke mogelijkheden die Laren heeft, in op een verdere groei van de lokale duurzame energieopwekking.
22	**VVD**	Is het noodzakelijk om continu drie separate loketten te bemannen voor de drie gemeenten in de BEL? Kunt u inzicht geven waarom dit zo is ingericht?	**pagina 23**	We hebben niet continu drie separate loketten open. De servicenorm is: Inwoners moeten binnen een week terecht kunnen bij een van de balies in het gemeentehuis. Iedere week hebben we een KTO waarin we de workload en aanvraagbehoefte van de inwoners toetsen. Daarna draaien we aan de "knoppen"om meer baliesagenda's open te zetten of om balie's te combineren. Zo kunnen we ook bij piekbelasting voldoen aan de norm. Over de resultaten gaan we comuniceren in de PHO overleggen.
23	**VVD**	(doel 1.1.1.4) Welke servicenormen gelden nu voor de dienstverlening, hoeveel procent wordt gehaald en welke verbeteringen staan voor 2027 gepland?	**pagina 23**	1. Servicenorm telefonie. We nemen <30 seconden de telefoon op Norm: 80% 2.Servicenorm wachttijd balie. Met een afspraak helpen wij de burger binnen 5 minuten na binnenkomst. 3.Servicenorm terugbelverzoeken. We bellen binnen twee werkdagen terug. Norm: 90% 4.Servicenormen omgevingsvergunning. We behandelen een omgevingsvergunning binnen 8 weken. Norm: 90% 5.Servicenorm MOR. Wij behandelen binnengekomen MOR meldingen binnen 10 werkdagen. 6. Servicenorm binnen een week een afspraak bij Burgerzaken. We hebben ingezet op het verbeteren van de norm t.a.v. terugbelnotities. In 2027 willen we de norm van 80% behaald hebben. Worden gecommuniseerd in de PHO dienstverlening.
24	**VVD**	Visie: "Daarom investeren wij in toegankelijke dienstverlening" etc. Wat betekent investeren hier, en hoe worden middelen ingezet om ervoor te zorgen dat ambtenaren meldingen van inwoners daadwerkelijk beantwoorden?	**pagina 23**	Investeren in een toegankelijke dienstverlening betekent dat alle inwoners, ongeacht een beperking, taalbarriere of digitale vaardigheden, zelfstandig toegang hebben en gebruik kunnen maken van de gemeentelijke diensten. We zorgen dat onze burgerzaken communicatie op B1 niveau is. We gaan een klantreis MOR meldingen inzichtelijk maken om daar een verbeterslag in te maken. We zorgen voor vindbare informatie op onze websites en zetten daar het spel "Mij wel bellen" voor in.
25	**VVD**	(doel 1.2.1.2). Wie bepaalt of een project onder directe maatschappelijke impact valt en hoe wordt dat bepaald?	**pagina 24**	Uiteindelijk bepaald het college dit.
26	**VVD**	(doel 1.2.2.2). Wat is de huidige score en hoe wordt die gemeten?	**pagina24**	Dit is een nieuwe doelstelling, beoogd is om dit via een enquete uit te vragen.
27	**VVD**	(doel 1.2.4.2). Wat is dat percentage nu en wat is de verwachte groeiprognose tot 2030?	**pagina 25**	Zie het antwoord op regel 23. Er is geen groeiprognose voor 2030 omdat de servicenormen een landelijk vastgestelde norm heeft. Het streven is wel om, daar waar het kan, een hoger percentage te realiseren binnen bepaalde servicenormen, maar dit is geen kpi.
28	**VVD**	1.2.4: In 2030 wordt 90% van de gemeentelijke dienstverlening uitgevoerd binnen de vastgestelde normen. Wat is het percentage op dit moment en wat is nodig om dit te halen? Wederom de situatie dat inwoners meldingen en vragen hebben die niet of niet tijdig worden beantwoord.	**pagina 25**	Zie vraag 5. 1. Servicenorm telefonie. We nemen <30 seconden de telefoon op Norm: 80% 2.Servicenorm wachttijd balie. Met een afspraak helpen wij de burger binnen 5 minuten na binnenkomst. 3.Servicenorm terugbelverzoeken. We bellen binnen twee werkdagen terug. Norm: 90% 4.Servicenormen omgevingsvergunning. We behandelen een omgevingsvergunning binnen 8 weken. Norm: 90% 5.Servicenorm MOR. Wij behandelen binnengekomen MOR meldingen binnen 10 werkdagen. 6. Servicenorm binnen een week een afspraak bij Burgerzaken. We hebben ingezet op het verbeteren van de norm t.a.v. terugbelnotities. In 2027 willen we de norm van 80% behaald hebben. Worden gecommuniseerd in de PHO dienstverlening. Op dit moment zitten we op 82,66% gemiddeld, waarvan de terugbelnotities achterblijven. Daar is inzet op en dit percentage zit duidelijk in de lift.
29	**VVD**	1.3.1.1: Uitvoering geven aan het Integrale veiligheidsplan: wat zijn de prioriteiten voor Laren?	**pagina 26**	De prioriteiten zijn geformuleerd in de regionale Veiligheidsstrategie.

30	**VVD**	Hoe worden de boa's met het dashboard resultaatgerichter en zichtbaarder ingezet op parkeer- en verkeersoverlast in het centrum, en op basis van welke data?	**pagina 27**	De inzet van boa's wordt momenteel bepaald op basis van meldingen, signalen uit de samenleving, geconstateerde overlast en de vastgestelde handhavingsprioriteiten. De ontwikkeling van een dashboard is een ambitie om de inzet en resultaten van de boa's in de toekomst beter inzichtelijk te maken en daarmee informatiegestuurd werken verder te versterken. Hiervoor moet eerst de benodigde kennis worden opgedaan door middel van een opleiding. Er is op dit moment nog geen concrete planning voor de ontwikkeling en ingebruikname van het dashboard. Tot die tijd vindt de inzet plaats op basis van de bestaande werkwijze, waarbij de beschikbare capaciteit zo gericht mogelijk wordt ingezet.
31	**VVD**	(doel 1.3.6). Wat is de nulmeting, en krijgt de raad inzage in het dashboard?	**pagina 27**	Er is op dit moment nog geen nulmeting op basis van het dashboard beschikbaar, aangezien het dashboard nog ontwikkeld moet worden. Bij de verdere ontwikkeling wordt bezien welke bestaande registratiegegevens als uitgangspunt kunnen dienen voor het monitoren van de inzet en resultaten van de boa's. Het dashboard is in eerste instantie bedoeld als intern sturingsinstrument. Of en op welke wijze de raad inzage kan krijgen in de informatie uit het dashboard, is nog niet bepaald.
32	**VVD**	1.3.6.1: Dagelijks inzetten op parkeeroverlast. Hoeveel overtredingen zijn in 2025 en 2026 vastgesteld, op welke dagen worden boa's ingezet en wie bepaalt de inzet van de boa's?	**pagina 27**	De aantallen geregistreerde parkeerovertredingen bedragen: 2025: Totaal 1249. Deze bestaan uit 188 waarschuwingen en 1061 bekeuringen. 2026 (tot en met peildatum 18 oktober): Totaal 1071. Deze bestaan uit 223 waarschuwingen en 848 bekeuringen. De boa’s worden ingezet op maandag tot en met zaterdag, obv een operationele planning, waarbij rekening wordt gehouden met de beschikbare capaciteit, meldingen, actuele overlastsituaties en vastgestelde handhavingsprioriteiten. De inzet op parkeeroverlast wordt afgewogen tegen de overige toezicht- en handhavingstaken. Hierdoor kan de inzet per dag en tijdstip verschillen. In een ‘reguliere’ week wordt er minstens 5 x per week een rondje gemaakt.
33	**VVD**	1.3.8.1: Hoe wordt voorkomen dat de regeldruk voor evenementen zodanig kostbaar wordt dat het organiseren van een evenement verlieslatend wordt?	**pagina 27**	De gemeente heeft geen invloed op winst- of verliesvergevendheid van een evenement. Er zijn landelijke veiilgheidsnormen waar een evenement aan moet voldoen. Uiteraard stelt de gemeente regels, maar er is al een aantal stappen ondernomen om de regeldruk te verminderen: •Voor kleine evenementen is er geen vergunningsplicht, maar kan worden volstaan met een melding; •Hekken, aankondigings- en verkeersborden worden gefaciliteerd door de gemeente (Buitendienst) •Er vinden voorafgaand of tijdens de aanvraagprocedure nagenoeg altijd gesprekken plaats tussen organisatie, vergunningverlener en eventueel externe adviserende diensten (zoals brandweer, politie etc.) Hierin worden de verschillende risico’s besproken en waaraan de organisatie moet voldoen. Er wordt hiermee duidelijkheid gecreëerd en ook maatwerk toegepast. •Ook zijn er binnen de BEL vaste aanspreekpunten voor evenementenvergunningen, ook in Laren. Organisaties van jaarlijks terugkerende evenementen weten vaak al bij wie ze moeten zijn en hebben korte lijnen. Binnen de mogelijkheden heeft de gemeente getracht de regeldruk voor evenementen te beperken, maar de veiligheid staat altijd voorop.
34	**VVD**	De lasten voor Openbare Orde en Veiligheid stijgen. Waar wordt dit geld aan uitgegeven?	**pagina 29**	De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere toereking van de BEL-uren tov vorig jaar, nml € 225K. Er staat onder toegelicht dat de doorbelasting DVO BEL combinatie leidt tot € 120K verhoging, maar dit is programmabreed. Er is nml een voordeel in dit kader bij product Burgerzaken van € 85K. Daarbij is er € 30K begroot tbv weerbaarheid en zijn de kosten voor Lijkschouw en Khonraad verhoogd.
35	**VVD**	P29 en verder: wat is de allocatie van budget per programmaonderdeel? De raad wil begrijpen hoeveel geld wordt geïnvesteerd in de doelstellingen, om inzichtelijk te maken waar de nadruk dient te liggen. Er worden veel doelstellingen genoemd waarvan niet duidelijk is wat de investering en de verwachte opbrengst is.	**pagina 29**	Onder het kopje 'Wat mag het kosten?' is per programma begroot wat de lasten en baten zijn per jaar en per product. Per product bestaan soms meerdere doelstellingen. De gehanteerde nummering van de producten corresponderen met de nummering in deze tabel.

36	**VVD**	Minimaal 5% van het openbaar groen wordt jaarlijks gerenoveerd, vooral in het centrum. Volgens mij wilde het college ook buiten het centrum meer aandacht geven. Hoe houdt het college de kosten over de jaren stabiel als de kwaliteit in zowel A- als B-locaties wordt verbeterd? (Onderhoudsbudget, zie p. 89.)	**pagina 30**	Het college zet niet alleen in op kwaliteitsverbetering in het centrum, maar ook op andere locaties binnen de gemeente. Daarbij worden de kosten zorgvuldig bewaakt. Verouderde groenvakken zijn in onderhoud vaak net zo duur, of zelfs duurder, dan gerenoveerde vakken. Door te kiezen voor een duurzame en toekomstbestendige inrichting blijven de onderhoudskosten per saldo naar verwachting stabiel, terwijl de kwaliteit van het groen verbetert.
37	**VVD**	(doel 2.1.3). Wat is de huidige waardering en hoe wordt die gemeten?	**pagina 30**	De waardering van inwoners wordt periodiek gemeten via een brede bewonersenquête. Deze enquête richt zich op verschillende onderwerpen binnen de openbare ruimte, waaronder het openbaar groen. De uitkomsten geven inzicht in de huidige waardering van inwoners en vormen een belangrijke basis om de ontwikkeling van de tevredenheid in de komende jaren te volgen.
38	**VVD**	Er wordt gekeken naar "vrachtverkeer in verblijfsgebied bij ervaren overlast". Wat houdt dit in? Kan het beleid versneld worden ontwikkeld, in plaats van de uitvoering pas in 2028?	**pagina 31**	Er zal een onderzoek worden uitgevoerd naar de hoeveelheid vrachtverkeer in relatie tot overlast. Het versnellen van beleid wordt niet aanbevolen. Verwacht wordt dat geheel 2027 nodig is om een gedegen onderzoek uit te voern en met een passend voorstel voor maatregelen te komen.
39	**VVD**	Hoe wordt doel 2.2.2 gehandhaafd, met name het behoud van de kortparkeerplaatsen in het centrum?	**pagina 32**	Het toezicht op kortparkeerplaatsen maakt onderdeel uit van de reguliere parkeerhandhaving door de boa's. Daarbij wordt gecontroleerd op de naleving van de geldende parkeerregels, waaronder de maximale parkeerduur waar deze van toepassing is. De controles vinden plaats op basis van de beschikbare capaciteit, meldingen en geconstateerde overlast. Bij overtredingen kan handhavend worden opgetreden. De boa's zien toe op de naleving van de geldende regels. Het behoud van de kortparkeerplaatsen als zodanig en eventuele wijzigingen in de inrichting of bestemming ervan maken onderdeel uit van het gemeentelijke parkeerbeleid.
40	**VVD**	Welk kwartaal start het onderzoek naar de parkeergarage?	**pagina 32**	In het eerste kwartaal van 2027
41	**VVD**	In de zin "Door de eenmalige investering van het GNR van € 6,5 mln in hun toekomstbestendige huisvesting de zal de door te schuiven btw ..." het woord "de" weglaten.	**pagina 34**	akkoord
42	**VVD**	Fout op p. 34: "Jaarlijks ontvangt de gemeente Blaricum als participant van het GNR een bedrag ...". Kloppen de gebruikte cijfers wel?	**pagina 34**	De gebruikte cijfers kloppen inderdaad en zijn overgenomen vanuit de begroting van het GNR. Op 19 juni 2025 heeft het bestuur van GNR besloten om een financiele bijdrage te leveren aan de nieuwbouw van de toekomstbestendige huisvesting van het GNR. Deze eenmalige bijdrage door de participanten is gebaseerd op 10% van het totale investeringsbedrag van €6,5 miljoen. Dus de bijdrage is €650.000 in totaal voor alle participanten gezamenlijk. De bijdrage van de participanten komt +/- overeen met de terug te ontvangen BTW die de gemeente door dit project krijgt, wat gezamenlijk tussen de 700-900 duizend euro bedraagt. Voor Laren is de bijdrage nu ingezet op €33.780,- (hierover heeft onze Raad positief besloten). De terug te ontvangen BTW-compensatie is €36.370,- . Dit komt overeen met wat er in de begroting 2027 is opgenomen.
43	**VVD**	Campus Crailo ligt vrijwel geheel op Larens grondgebied. Hier is bedrijvigheid ingetekend (5 hectare, zie ook p. 116). Kunnen hier ook andere zaken worden gerealiseerd?	**pagina 36**	In de grondexploitatie is rekening gehouden met een combinatie van wonen en bedrijvigheid in deze gebiedsontwikkeling. Dat is bestuurlijk stevig verankerd bij de drie deelnemende gemeenten (naast Laren ook Gooise Meren en Hilversum). Daarmee kunnen niet zomaar andere vormen of activiteiten worden gerealiseerd.

44	**VVD**	Wat voor soort woningen worden in de Caliskamp gerealiseerd? Er worden alleen 35 tot 45 woningen genoemd. Er staat dat de vergunning fasegewijs wordt verleend: hoe moeten we dat zien, in 2027 of later? Kan het college dit concretiseren in tijd, fase en type woningen?	**pagina 37**	Er is een principeakkoord met eigenaar van het braakliggend kavel aan Caliskamp en Heideveldweg 10a voor herontwikkeling conform woonvisie met gebruik van het Vereveningsfonds voor tekort van 1 woning in gereguleerd segment. Het gaat om een mix van grondgebonden woningen en betrokkenheid van G&O voor gereguleerd segment in gestapelde bouw. Het principeakkoord moet worden overgezet worden naar een intentieovereenkomst met afspraken over participatie, toetsing stedenbouwkundige aspecten, inrichting openbare ruimte en kostenverhaal. De raad wordt betrokken van het noodzakelijk bindend advies voor de BOPA/instemming wijziging omgevingsplan. Eerste fase was Caliskamp 3, dit is tweede fase met verwachte startbouw in 2028. We zetten in op toewijzingsafspraken waarbij deze beschikbaar komen voor Laarders. Voor de overige percelen met bedrijfsbestemming op Caliskamp zijn informerende gesprekken. Voor de woningontwikkeling moeten de ruimtelijke gevolgen voor deze bestaande bedrijven (milieuzonering) inzichtelijk worden gemaakt en eventueel vastgelegd met maatwerkafspraken; dit maakt ook onderdeel uit van de participatie.
45	**VVD**	Bij "Te denken valt aan ..." staat een spatie te veel.	**pagina 37**	akkoord
46	**VVD**	Gaat de wethouder proactief met grondeigenaren aan tafel, en zo ja, hoe wordt dat ingericht (de gronden zijn vaak niet van de gemeente)? In de coalitiebespreking is gesproken over een "bouwtafel" met o.a. projectontwikkelaars, taxateurs, makelaars en gemeente. Dit zie ik niet terug in de begroting.	**pagina 37**	Met de uitkomsten van het locatieonderzoek woningbouw als basis is Laren proactief in gesprek over de ingediende locaties die kansrijk worden geacht. Dit is de basis voor de uitvoering van de woningbouwplannen.
47	**VVD**	Hier wordt gesproken van 2/3 betaalbare woningen, terwijl het uitgangspunt 1/3-1/3-1/3 is. Graag aanpassen.	**pagina 37**	We bedoelen hetzelfde. Het uitgangspunt 1/3-1/3-1/3 maakt onderdeel uit van de woonvisie (zie p38). Het wettelijk uitgangspunt is 2/3e betaalbaarheid, daarmee de minimumeis.
48	**VVD**	Gaat u eerst de nieuwe prestatieafspraken met Hut van Mie vaststellen voordat de bijdrage ter beschikking wordt gesteld?	**pagina 39**	De huidige afspraken, waaronder de afspraken over de financiële bijdrage, lopen eind 2026 af. Daarom worden voor de periode vanaf 2027 nieuwe afspraken opgesteld. Hierin worden onder andere de activiteiten, de beoogde resultaten, de financiële bijdrage van de gemeente en de wijze van bevoorschotting en uitbetaling vastgelegd. Ook wordt afgesproken op welke momenten de vergoedingen beschikbaar worden gesteld. De financiële bijdrage voor 2027 maakt daarmee onderdeel uit van de nog vast te stellen afspraken.
49	**VVD**	SMP: welk effect heeft deze deregulering? Betekent dit dat huiseigenaren minder kosten maken bij een verbouwing? Kan de gemeente dit zelf besluiten bij de aanvraag van een omgevingsvergunning?	**pagina 39**	Het effect van het SMP is dat gebouweigenaren in veel gevallen niet langer individueel ecologisch onderzoek hoeven te laten uitvoeren bij verbouwing. Op grond van de Wet natuurbescherming moet bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals isolatiewerkzaamheden, vooraf worden onderzocht of beschermde diersoorten aanwezig zijn. Normaal gesproken gebeurt dit op het niveau van een individueel gebouw. Met een SMP wordt dit onderzoek echter gebiedsgericht uitgevoerd. De bescherming van gebouwbewonende diersoorten wordt daarmee op gemeentelijk niveau georganiseerd in plaats van per afzonderlijk project. Gebouweigenaren kunnen vervolgens gebruikmaken van het SMP, waardoor een individueel ecologisch onderzoek in veel gevallen niet meer nodig is. Dit levert voordelen op voor gebouweigenaren. Individueel ecologisch onderzoek is vaak duur en tijdrovend. Door gebruik te maken van het SMP vervallen die kosten, nemen de administratieve lasten af en kunnen werkzaamheden sneller worden uitgevoerd. De gemeente kan dit niet zelfstandig regelen via een omgevingsvergunning. Het SMP kan pas worden toegepast nadat de provincie Noord-Holland de benodigde vergunning heeft verleend. Tot dat moment blijven de reguliere regels voor soortenbescherming van kracht.
50	**VVD**	Bij het besluit om rest- en plasticafval samen in te zamelen werd behalve betere scheiding ook een kostenbesparing verwacht. Kunt u de verhoging van de kosten nader toelichten?	**pagina 41**	Het gaat om het beperken van de kostenstijging; zonder de invoering van nascheiding zouden de kosten nog meer zijn gestegen. De lastenstijging van ca 118.000 komt grotendeels van de GAD (+46), vervolgens de kwijtscheldingen (+36) en de urenbelasting vanuit de BEL (+15), vermeerderd met de BTW (+13).

51	**VVD**	Kunnen er meer details worden gegeven over de baten en lasten van product Wonen en bouwen, en waar zijn die te verifiëren?	**pagina 42**	Jazeker, hier zijn de baten en lasten begroot in relatie tot de omgevingsvergunningen, grondverkopen, begraafplaats, markt en welstandstoezicht.
52	**VVD**	Product 3.2 Wonen en bouwen: waardoor nemen de lasten met € 500.000 toe? Dit staat niet duidelijk in het overzicht mutaties op hoofdlijnen.	**pagina 42**	De stijging van circa € 500.000 wordt voornamelijk veroorzaakt door een herberekening van de uren van de BEL Combinatie. Hierdoor worden de kosten van de BEL Combinatie nauwkeuriger verdeeld over de programma's. De totale doorbelasting vanuit de BEL Combinatie blijft per saldo gelijk, maar de toerekening aan product 3.2 Wonen en bouwen valt hoger uit dan in de voorgaande raming.
53	**VVD**	Er wordt onderzocht of bij nieuwe investeringen de kostenverdeling met de buurgemeenten herijkt kan worden. Er wordt niet aangegeven hoe dit financieel wordt opgelost als de andere gemeenten niet willen meebetalen. Hoe ziet het college dat?	**pagina 47**	Als de andere gemeenten niet willen meebetalen, dan komt de totale last bij de gemeente Laren te liggen, waardoor het voortbestaan van het zwembad in gevaar kan komen.
54	**VVD**	Kunt u data delen over de behaalde KPI's en de resultaten van de werkzaamheden van de buurtsportcoaches?	**pagina 47**	De nieuwe buurtsportcoachpartij is pas deze zomer gestart. Eind oktober ontvangen we de eerste factsheet met daarin de eerste resultaten. Deze kunnen na controle met de raad worden gedeeld.
55	**VVD**	Het gaat over een meerjarig investeringsplan voor sportaccommodaties, maar in de investeringsplanning staat geen enkele sportinvestering (p. 135–137) en in de reserve Sport en accommodaties zit nog € 60k (p. 139). Wanneer komt het plan naar de raad, welke investering is er nodig en hoe wordt dat gefinancierd?	**pagina 47**	We zien op dit moment dat verschillende verenigingen in Laren grote investeringen aan de sportaccommodaties dienen te doen, waarbij in principe de huidige regeling investeringssubsidies sportaccommodaties toegepast zou moeten worden, alleen staan er geen middelen in de begroting. Tegelijkertijd moet er ook gekeken worden naar een structuur voor de aankomende 20 jaar t.a.v. het onderhoud en het beheer van de Sportaccomodaties. De verwachting zal zijn dat er een plan voor de korte termijn en voor de lange termijn aan de raad wordt voorgelegd. Aan de sportverenigingen is gevraagd de lange termijnsinvesteringen in kaart te brengen. Op basis daarvan zal een plan voor de lange termijn worden ontwikkeld en aan de raad worden voorgelegd.
56	**VVD**	Brengt het mogelijk maken van Agora-onderwijs in Laren nog kosten met zich mee? Worden voor dit dossier gelden van de Rijksoverheid ontvangen?	**pagina 48**	Hier zijn kosten aan verbonden. Naast kosten voor huisvesting zijn er kosten 1e inrichting met meubiliar en onderwijsleerpakket en faciliteren gymonderwijs. Voor het Primair Onderwijs ontvangt de gemeente geen extra middelen. Voor het Voortgezet Onderwijs is dit wel het geval (bedrag per leerling)
57	**VVD**	Hoe gaat het college de aanpak van femicide inzetten? Er worden behalve samenwerking geen concrete maatregelen genoemd.	**pagina 49**	Concreet zetten we in op de jaarlijkse Orange the World-campagne (25 november t/m 10 december), waarbij aandacht wordt gevraagd voor geweld tegen vrouwen en meisjes. De focus ligt daarbij op jongeren, om bewustwording te vergroten over gezonde relaties, grensoverschrijdend gedrag en het herkennen van signalen van geweld. Daarnaast neemt het team Openbare Orde en Veiligheid (OOV) deel aan de regionale uitwerking van het Plan van Aanpak Stop Femicide. Binnen deze regionale aanpak wordt gewerkt aan het versterken van signalering, risicotaxatie en samenwerking tussen gemeenten en partners in de veiligheids- en zorgketen. De doorvertaling van deze regionale aanpak biedt ook voor Laren handvatten voor verdere inzet op de preventie en aanpak van femicide.
58	**VVD**	De subsidie aan Dynamic Arts wordt vast onderdeel van de reguliere begroting. Wat houdt dit precies in, en wat is het gevolg voor de financiële controle op de subsidie?	**pagina 49**	De afgelopen jaren voerde Stichting Dynamic Arts hun activiteiten uit onder de vlag van Versa Welzijn. Nu vraagt Dynamic Arts voor het eerst zelfstandig een subsidie aan. Dit zorgt voor de gemeente voor meer transparantie in wat ze precies doen, wat daarvan het maatschappelijke effect is en wat daarvoor de kosten zijn. De aard van de activtiteiten van Dynamic Arts gericht op jongeren verandert niet.
59	**VVD**	Het inkoop- en contractmanagement voor maatwerk, circa 175k, deze werkzaamheden werden voorheen lokaal gedaan. Welke kosten dalen hierdoor en met welk bedrag?	**pagina 52**	De regio heeft ingezet op versterking van contractmanagement voor het maatwerkdeel. De € 175.000 in de begroting is de totale stijging van de bijdrage aan de Regio voor meerdere onderdelen. Het gaat dus niet alleen om het inkoop- en contractmanagement.
60	**VVD**	Compensatie OZB voor is structureel 70k. Welke organisaties komen in aanmerking, volgens welke criteria, en hoe wordt het bedrag verdeeld?	**pagina 52**	De compensatie is gericht op maatschappelijke instellingen die eigenaar en/of gebruiker van vastgoed zijn, de regeling moet nog worden vastgesteld. In de conceptregeling wordt er vooralsnog vanuit gegaan dat de organisaties gecompenseerd worden voor de stijging van +/- 78% in 2026 ten opzicht van 2025.

61	**VVD**	5.1.3: Inzetten op eigen kracht en zelfredzaamheid: wat is het project reablement huishoudelijke hulp?	**pagina 55**	Bij de pilot Reablement is ingezet op een innovatieve benadering in de maatschappelijke ondersteuning die gericht is op het versterken van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van inwoners. Hierbij wordt uitgegaan van het principe dat niet wordt overgenomen wat mensen zelf kunnen. Inwoners worden geholpen bij het herwinnen van wat ze niet meer kunnen en er wordt een oplossing gezocht voor wat er over blijft. Het gaat om intensieve en korte trajecten bedoeld om de eigen vaardigheden en vertrouwen terug te krijgen of verder te ontwikkelen. Er wordt gekeken naar hulp op verschillende levensdomeinen. Hierbij kunnen ergotherapeuten, fysiotherapeuten en de huishoudelijke hulpen ingezet worden.
62	**VVD**	Krijgt de raad toegang tot het dashboard sociaal domein en welke cijfers bevat het?	**pagina 57**	De raad krijgt geen directe toegang tot het dashboard sociaal domein, maar wordt periodiek geinformeerd over de cijfers binnen het dashboard in de vorm van een RIB over: de jaarrekening de prognose Q2 de prognose Q4 Het dashboard sociaal domein is op dit moment ontworpen als een sturingsdashboard voor het interne management van de uitvoering; het gaat om technische sturingsinformatie. Door de informatie vanuit het dashboard periodiek te delen via een RIB, kan er duiding worden gegeven aan de cijfers.
63	**VVD**	De lasten voor jeugd stijgen in één jaar van € 3.5 mln naar € 4.2 mln. Hoeveel werd in 2025 en naar verwachting in 2026 meer uitgegeven dan begroot, hoeveel jongeren ontvangen jeugdhulp en wat kost een traject gemiddeld?	**pagina 60**	Informatie over het eerste deel van de vraag (uitgaven t.o.v. begroting) is terug te vinden in: oRIB HBEL bij jaarrekening 2025: https://laren.raadsinformatie.nl/modules/8/raadsinformatiebrieven/1203777?parent_event=1432065 oRIB HBEL prognose Q2 2026: https://laren.raadsinformatie.nl/modules/8/raadsinformatiebrieven/1204342?parent_event=1432065 Op dit moment wordt gewerkt aan de prognose Q4 voor 2026. In 2025 maakten 333 inwoners gebruik van jeugdhulp, belangrijk om hier te beseffen is dat één inwoner meerdere voorzieningen kan hebben. De kosten per traject verschillen sterk (per categorie en individueel zorgproduct), daarnaast is op sommige voorzieningen veel gedeclareerd en op anderen weinig. Dit maakt het lastig om in het algemeen iets te zeggen over de gemiddelde kosten per traject en dit zou vragen om een diepere analyse.
64	**VVD**	6.2.2: Waarom krijgt Huizen de opdracht om alternatieven voor belastingheffing te onderzoeken? Huizen moet de uitvoering verzorgen; Laren onderzoekt en besluit.	**pagina 64**	Zij kunnen nml een goede inschatting maken van de uitvoerbaarheid, de kosten en de te verwachte opbrengst. Toeristenbelasting wordt bijv. door gemeente Blaricum al door de HBEL uitgevoerd, het is wel zo efficient om dit bij één uitvoeringsinstantie te beleggen.
65	**VVD**	Waarom stijgen de overheadkosten jaarlijks zo hard?	**pagina 66**	Voornamelijk door de hogere bijdrage BEL, maar ook door de benodigde structurele gelden WOO.
66	**VVD**	Waarom stijgt de bijdrage aan de BEL met € 600.000?	**pagina 67**	zie beantwoording vraag 17
67	**VVD**	Verduurzaming De Biezem, onttrekking algemene reserve: waarom wordt dit niet als lening geboekt waarop kan worden afgeschreven?	**pagina 67**	De verduurzaming van de Biezem zijn niet alleen investeringen maar betreffen ook eenmalige kosten die niet geactiveerd mogen worden.
68	**VVD**	Waarop is de stijging van de omgevingsvergunningen van € 712k naar € 1.1 mln gebaseerd en wordt hierin genoeg rekening gehouden met tegenvallers?	**pagina 70**	Er staat structureel een opbrengst begroot van € 1,112miljoen, bij de najaarsnota is nu een incidenteel nadeel gemeld van € 400.000. De ervaring leert dat het erg lastig is om een goede prognose te maken. Daarom is nu alleen een inschatting voor het huidige jaar gemaakt. Doorgaans worden er jaarlijks veel aanvragen ontvangen, met grote verbouwingen die niet te voorspellen zijn, daarom kiest het college ervoor om de meerjarige raming ongemoeid te laten.

69	**VVD**	De solvabiliteit zou liefst tussen 25% en 40% liggen. Laren zit op 20,4% in 2026 en zakt naar 15,4% in 2030. Maakt de wethouder Financiën zich hier zorgen over, en hoe wordt weer richting de juiste grens bewogen?	**pagina 88**	Zoals in het voorwoord is opgenomen concludeert de wethouder met de zin: dit betekent dat er aanvullende financiële ruimte moet worden gevonden om onze ambities te kunnen blijven realiseren. Hier wordt uiteraard over nagedacht. Een mogelijkheid is om belastingen te verhogen, kritisch te kijken naar geplande uitgaven en/of investeringen etc.
70	**VVD**	Het budget is afgestemd op kwaliteit B. Wat is kwaliteit B, en kan in het centrum en het buitengebied één type straatverlichting worden gebruikt (welk type) om eenheid in het hele dorp te krijgen?	**pagina 95**	Kwaliteit B heeft te maken met de uitstraling en netheid van de totale omgeving. Voor straatverlichting betekent dit dat lichtmasten slechts minimaal scheef mogen staan en waar nodig worden schoongemaakt. Het is niet mogelijk slechts één type straatverlichting toe te passen voor de gehele gemeente. De inrichting van een straat is bepalend voor bijvoorbeeld een hogere of lagere mast, waar ook een ander type armatuur op hoort om voldoende licht te kunnen verspreiden. Daarnaast is ervoor gekozen om in het centrum van Laren een specifiek type verlichting neer te zetten. In het buitengebied (buiten de bebouwde kom) wordt in eerste instantie geen verlichting geplaatst. We streven er wel naar het aantal verschillende typen masten en armaturen terug te brengen. Dit heeft voordelen qua onderhoud. Bij vervanging van masten en armaturen wordt hier rekening mee gehouden.
71	**VVD**	Laren betaalt meer aan BEL-kosten. Waar zit dat in (duurdere projecten of moeilijke dossiers)? Aan het inwoneraantal is het niet gekoppeld: stand 1-1-2026 Blaricum 12.934, Laren 11.545, Eemnes 10.063.	**pagina 102**	Dit is de vastgestelde verdeelsleutel, volgend jaar wordt dit herzien. Uiteindelijk heeft dit ook te maken met de afname van de verschillende producten van de BEL.
2e ronde technische vragen				
72	**LB**	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO: op grond de gehanteerde eenheid maatstaf van 10.000 inwoners is het aantal van 700 inwoners weliswaar marginaal onder het landelijk gemiddelde, maar aanzienlijk hoger in vergelijk met de aantallen in de mede-BEL gemeenten Blaricum en Eemnes. Is er inzicht in de redenen voor die afwijking en heeft de gemeente beleid ontwikkeld hoe dan wel op welke termijn dat aantal meer in lijn met die beide gemeenten te brengen?	**Verplichte beleidsindicatoren Taakveld 6 - Sociaal Domein pagina 20**	De maatwerk wmo voorzieningen worden met name benut door ouderen. In Eemnes ligt het aandeel 65-plussers rond de 21,5%, wat vrijwel gelijk is aan het landelijke Nederlandse gemiddelde van 21,1%. Blaricum heeft (24,5%) en Laren behoort met 33% tot de meest vergrijsde gemeenten van het land, met name door het aantal verzorgingshuizen in onze gemeente.
73	**LB**	De gemeente kan door verhoging van de OZB - zijnde onbenutte belastingcapaciteit - (aanzienlijke) extra structurele middelen genereren. Welke overwegingen zouden bij de gemeente aan de orde zijn ter zake van een - op zich impopulair - besluit om desondanks van die financiële ruimte gebruik te maken?	**Weerstandsvermogen en risicobeheersing: Onroerende Zaakbelasting (OZB) pagina 81**	Een belangrijk argument kan zijn tbv de investeringen voor de toekomst van Laren, met name door het IHP, waarbij we streven naar bijna energie neutraal en "Frisse Scholen".

<table>
<tr>
<td>74</td>
<td>LB</td>
<td>De Gemeentewet is gewijzigd met de introductie van structureel en reëel evenwicht in de begroting en meerjarenraming. De verwachting ten aanzien van dat evenwicht is in een tabel opgenomen. Voor de begroting 2027 wordt gelukkig een structureel evenwicht voorzien, dankzij de incidentele onttrekkingen reserves ter dekking van de incidentele lasten (met name - begrijpen we - vanwege het IHP). Voor de jaren 2028 - 2030 is er echter geen sprake van een meerjarenraming (zie aanhef; maar van begrotingen). Opvallend is dat in die jaren de incidentele lasten (zeker in 2030) aanzienlijk zouden afnemen; er geen incidentele onttrekkingen reserves (meer) zouden zijn; de (negatieve) geraamde resultaten (na mutatie reserves) aanzienlijk zouden zijn en er absoluut niet van een structureel evenwicht sprake zou zijn.
Voor die jaren wordt - kennelijk - een structureel evenwicht feitelijk uitgesloten; in hoeverre is aan de verstrekte informatie voor de jaren 2028 - 2030 (toegevoegde) waarde te verbinden? Graag een toelichting.</td>
<td>Structurele mutaties reserves: 3.4 Structureel en reëel evenwicht pagina 127</td>
<td>Deze begroting vraagt een besluit voor jaarschijf 2027, incidentele onttrekkingen of dotaties zijn vaak vooral op de kortere termijn te voorspellen. Voor latere jaren is vaak nog niet goed scherp hoe het verloop van de reserves gaan lopen. Daarbij is via de laatste septembercirculaire een positief meerjarig effect, waardoor het negatieve saldo minder negatief wordt. En natuurlijk heeft de raad altijd de mogelijkheid om te muteren in de reserves.</td>
</tr>
<tr>
<td>75</td>
<td>CDA</td>
<td>De solvabiliteit over 2025 bedraagt 25,5% (zie jaarverslag). De verwachte solvabiliteit per 2027 bedraagt 18,1%.
Kunnen wij een overzicht krijgen van de ontwikkeling van de solvabiliteitratio van 2025 t/m 2030?
Kunnen wij ook een overzicht ontvangen van de onderliggende berekeningen van de solvabiliteitsratio over 2025 t/m 2030?</td>
<td>Pagina 88</td>
<td>Het overzicht van de ratio's staat opgenomen op blz 87, hierbij:
<table>
<tr><th colspan="2">Kengetallen</th><th>Realisatie 2025</th><th>Begr. 2026 voor wijz.</th><th>Begroting 2027</th><th>Begroting 2028</th><th>Begroting 2029</th><th>Begroting 2030</th></tr>
<tr><td>1</td><td>Netto schuldquote</td><td>75,7%</td><td>105,5%</td><td>140,4%</td><td>160,3%</td><td>187,0%</td><td>189,2%</td></tr>
<tr><td>2</td><td>Netto schuldquote gecorr. voor alle leningen</td><td>33,4%</td><td>67,9%</td><td>103,8%</td><td>124,2%</td><td>174,8%</td><td>177,8%</td></tr>
<tr><td>3</td><td>Solvabiliteitsratio</td><td>25,4%</td><td>20,4%</td><td>18,1%</td><td>17,6%</td><td>15,6%</td><td>15,4%</td></tr>
<tr><td>4</td><td>Grondexploitatie</td><td>-0,5%</td><td>0,0%</td><td>0,0%</td><td>0,0%</td><td>0,0%</td><td>0,0%</td></tr>
<tr><td>5</td><td>Structurele exploitatieruimte</td><td>6,6%</td><td>0,9%</td><td>0,4%</td><td>-1,8%</td><td>-1,4%</td><td>-1,5%</td></tr>
<tr><td>6</td><td>Belastingcapaciteit</td><td>179,2%</td><td>163,5%</td><td>190,4%</td><td>190,5%</td><td>190,5%</td><td>190,6%</td></tr>
</table>
<table>
<tr><th colspan="2">Solvabiliteit</th><th>Realisatie 2025</th><th>Begr. 2026 voor wijz.</th><th>Begroting 2027</th><th>Begroting 2028</th><th>Begroting 2029</th><th>Begroting 2030</th></tr>
<tr><td>A</td><td>Een raming van het totale eigen vermogen.</td><td>13.663.410</td><td>14.446.469</td><td>14.396.372</td><td>15.120.102</td><td>14.842.810</td><td>14.836.573</td></tr>
<tr><td>B</td><td>Een raming van het totaal van het totaal van de passiva.</td><td>53.765.130</td><td>70.830.821</td><td>79.438.756</td><td>85.751.326</td><td>94.878.314</td><td>96.137.298</td></tr>
<tr><td colspan="2">Solvabiliteitsratio (A/B)</td><td>25,4%</td><td>20,4%</td><td>18,1%</td><td>17,6%</td><td>15,6%</td><td>15,4%</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td>76</td>
<td>CDA</td>
<td>Is de uitkomst van de najaarsnota al meegenomen in de projectie van de solvabiliteit over 2027?</td>
<td></td>
<td>Nee, uitgangspunt daar is het saldo van de prim.begroting, een nadeel van € 692K. Reden waarom dit nu zo wordt berekend is dat de begroting voorafgaand aan de najaarsnota (NJN) wordt opgesteld. Wanneer je het resultaat van de NJN zou meenemen zou je voor 2027 uitkomen op een ratio van 17,2%. De verwachting is dat er zich bij de jaarrekening een voordeel tov de NJN zal voordoen.</td>
</tr>
</table>

77	**CDA**	Waar kunnen wij vinden wat wij precies gaan doen voor de activiteiten in de tabel op pagina 9 (voor de 226.000 euro)? Is er een SMART formulering beschikbaar?	**Pagina 9**	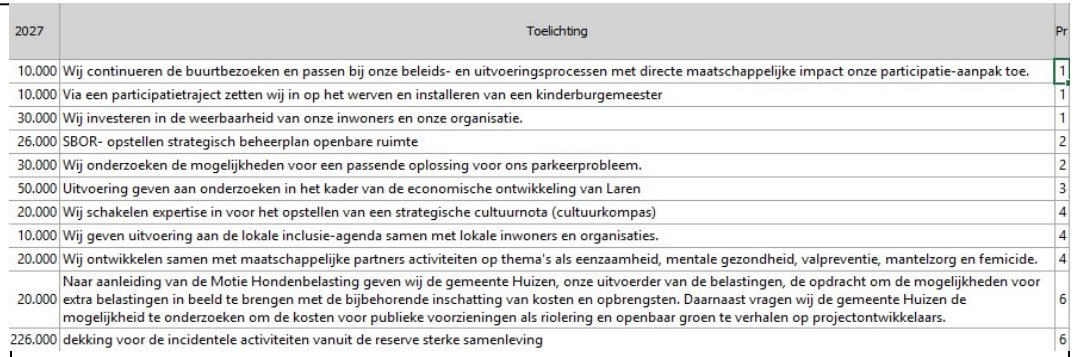

2027	Toelichting	Pr
10.000	Wij continueren de buurtbezoeken en passen bij onze beleids- en uitvoeringsprocessen met directe maatschappelijke impact onze participatie-aanpak toe.	1
10.000	Via een participatietraject zetten wij in op het werven en installeren van een kinderburgemeester	1
30.000	Wij investeren in de weerbaarheid van onze inwoners en onze organisatie.	1
26.000	SBOR- opstellen strategisch beheerplan openbare ruimte	2
30.000	Wij onderzoeken de mogelijkheden voor een passende oplossing voor ons parkeerprobleem.	2
50.000	Uitvoering geven aan onderzoeken in het kader van de economische ontwikkeling van Laren	3
20.000	Wij schakelen expertise in voor het opstellen van een strategische cultuurnota (cultuurkompas)	4
10.000	Wij geven uitvoering aan de lokale inclusie-agenda samen met lokale inwoners en organisaties.	4
20.000	Wij ontwikkelen samen met maatschappelijke partners activiteiten op thema's als eenzaamheid, mentale gezondheid, valpreventie, mantelzorg en femicide.	4
20.000	Naar aanleiding van de Motie Hondenbelasting geven wij de gemeente Huizen, onze uitvoerder van de belastingen, de opdracht om de mogelijkheden voor extra belastingen in beeld te brengen met de bijbehorende inschatting van kosten en opbrengsten. Daarnaast vragen wij de gemeente Huizen de mogelijkheid te onderzoeken om de kosten voor publieke voorzieningen als riolering en openbaar groen te verhalen op projectontwikkelaars.	6
226.000	dekking voor de incidentele activiteiten vanuit de reserve sterke samenleving	6

78	**CDA**	Er zijn nu plannen voor het centrum (in de maak?), Eemnesserweg en Naarderstraat. Hoe haken deze plannen in elkaar, hoe sluiten zij op elkaar aan? Wat is het integrale plan?	**progr.2 en 3**	Zowel het project Eemnesserweg als Naarderstraat zijn momenteel volop in de voorbereiding. Omdat beide wegen zeer belangrijk zijn voor de verkeersafwikkeling van de gemeente Laren is afstemming in de uitvoering van groot belang, gelijktijdig uitvoeren is daaom geen optie. Voor de uitvoering wordt eerst de Eemnesserweg opgepakt en zodra de werkzaamheden afgerond zijn wordt er gestart met de werkzaamheden aan de Naarderstraat. De integrale kaders worden gevormd door de omgevingsvisie, de verkeersvisie en de contouren van het centrumplan.
79	**CDA**	Hoe doen wij dit dan? Verbinding Zorg en Veiligheid. Wat doen wij aan mensen die met hun ziel onder de arm hulpeloos en eenzaam door het dorp meanderen/wandelen?	**1.3.1.5.**	Vanuit Openbare Orde en Veiligheid (OOV) hebben wij aandacht voor kwetsbare inwoners die zich in de openbare ruimte bevinden en mogelijk ondersteuning nodig hebben. Onze boa's en andere professionals vervullen hierin een signalerende functie. Wanneer zij zorgwekkende situaties aantreffen, kunnen zij contact leggen met de betreffende inwoner en signalen, waar passend, doorgeleiden naar de daarvoor verantwoordelijke zorg- en welzijnspartners. Daarbij werken wij samen met onder andere het sociaal domein, de politie en maatschappelijke organisaties. Het uitgangspunt is dat inwoners die ondersteuning nodig hebben, waar mogelijk worden toegeleid naar passende hulpverlening. De inzet vanuit OOV richt zich primair op signalering, leefbaarheid en veiligheid. De verantwoordelijkheid voor de daadwerkelijke ondersteuning en begeleiding ligt bij het sociaal domein en de betrokken zorg- en welzijnspartners.
80	**CDA**	In hoeverre worden duurzaamheid en biodiversiteit meegenomen in de plannen en aanbestedingen onder 2.1.1.1 en 2.1.1.2. Wat zijn de concrete criteria/KPI?	**2.1.1.1 en 2.1.1.2.**	Duurzaamheid en biodiversiteit zijn vaste uitgangspunten bij projecten in de openbare ruimte. Conform het Groenbeleidsplan Laren wordt ingezet op behoud en versterking van groenstructuren, toepassing van inheemse beplanting, klimaatadaptieve maatregelen en duurzaam materiaalgebruik. Deze aspecten worden, afhankelijk van het project, opgenomen in de ontwerpuitgangspunten en aanbestedingscriteria. De gemeente hanteert hiervoor geen afzonderlijke generieke biodiversiteits-KPI's.
81	**CDA**	Hoe wordt biodiversiteit concreet meegenomen in het groenonderhoud?	**2.1.3.**	Het Groenbeleidsplan Laren zet in op het behouden en versterken van biodiversiteit. Dit gebeurt onder meer door ecologisch beheer waar mogelijk, het toepassen van inheemse en insectvriendelijke beplanting, het versterken van groenverbindingen en het vergroten van de variatie in beplanting. Ook worden bij renovaties en herinrichtingen kansen benut om de natuurwaarde van het openbaar groen verder te versterken.

82	**CDA**	Hoe verhoudt de hoogte van OZB voor ondernemers zich tot de hoogte in andere gemeenten?		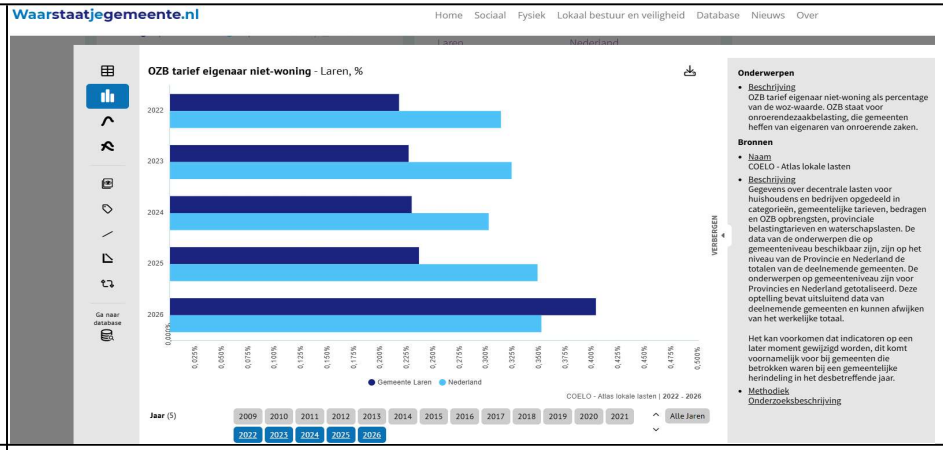
83	**Liberaal Laren**	OZB De inflatiecorrectie is berekend op 2.5%, hetgeen volgens afspraak in het tarief verrekend wordt met de waardestijging van het onroerend goed. Wij missen de vastgestelde waardestijging in de begroting. Die is toch al maanden bekend?		Voor woningen is rekening gehouden met een waardestijging van 3,5%, voor niet-woningen met 2,7%. In november volgt er een definitieve bepaling van de waardestijging plaats, waarna het tarief definitief zal worden vastgesteld.
84	**Liberaal Laren**	Er wordt bij de verhoging van de opbrengsten OZB ook uitgegaan van ‘areaal-uitbreiding als oorzaak. Via het staatje op pagina 67 gaat u uit van een uitbreiding van omgerekend 25 woningen. Over welk bedrag hebben we het dan?	**Pagina 67**	Het tarief wordt jaarlijks geactualiseerd, dat wil zeggen, het tarief wordt gecorrigeerd met de waardestijging en vervolgens geindexeerd, daarna wordt ook een voorzichtige inschatting gedaan naar extra OZB als gevolg van areaaluitbreiding. Het bedrag dat samenhangt met areaaluitbreiding betreft ruim € 11 duizend.
85	**Liberaal Laren**	”Dienstverlening aan burgers, burgerzaken”laat een kostenstijging zien van 343.000 naar 452.000 . Vanwaar deze stijging?	**Programma 1**	Hier wordt het saldo van de realisatie 2025 vergeleken met het begrote saldo 2027, totaal verschil € 109K. In de jaarrekening 2025 is een incidenteel voordeel gemeld en toegelicht van € 60.000. Als je vervolgens het begrote saldo 2025 vergelijkt met het begrote saldo 2027, zie je dat de kosten zijn gestegen met € 25K (4% voor 2 jaar) en de opbrengsten zijn afgenomen met € 24K, samen € 49K nadeliger saldo.
86	**Liberaal Laren**	Op de pagina wordt onder 3.1.4. gesproken over “de jaarlijkse bijdrage aan Bijzonder Laren”. Wat bedoelt u hiermee?	**Programma 3 3.1.4**	Hiermee wordt bedoeld de jaarlijkse bijdrage aan Bijzonder Laren met bijbehorende aanvraag door de Stichting Dorpsfonds en diens verantwoording.
87	**Liberaal Laren**	Als een van de speerpunten noemt u hier de oprichting van een BEL-sportraad. Deze zin staat al in vele voorgaande begrotingen. Wat gaat er nu in concreto in 2027 gebeuren?	**Programma 4 Pagina 47**	De sportraad Laren staat al een aantal jaren in de begroting. De BEL sportraad is nieuw. De BEL Sportraad heeft tot doel de colleges gevraagd en ongevraagd te adviseren over aangelegen op het gebied van sport en bewegen, denk aan sportbeleid, sportparticipatie, sportvoorzieningen, maatschappelijke ontwikkelingen en samenwerkingen. De volgende perspectieven worden vertegenwoordigd in de BEL Sportraad: georganiseerde sport (sportverenigingen), ongeorganiseerde sport (ondernemende sportaanbieders), inclusief sport en bewegen en het onderwijs. Waarbij er een goede verdeling van leden over de 3 gemeenten zal zijn. Dit gaan we in 2027 vormgeven
88	**Liberaal Laren**	Waar kunnen we de hoogte van de geplande subsidie voor Dynamic Art vinden ?		De activiteiten subsidie bedraagt € 50.000, conform de aanvraag. Daarnaast ontvangt de stichting een bijdrage voor de huur van de locatie de Scheper. Omdat hier geen begrotingswijziging voor nodig is, is dit niet specifiek aanwijsbaar. Het budget is onderdeel van product 4.4 Gezondheid en participatie.

89	**Liberaal Laren**	Onder IHP staat de aantrekking van een projectleider voor 6 jaar, a 75.000 per jaar, vermeld. Wat behelzen de werkzaamheden de volle 6 jaren van de uitvoeringpannen?	**Pagina 52**	Dit betreft de projectleider voor de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Primair Onderwijs 2026–2031. De projectmanager zal namens en vanuit de gemeente het uitvoeringsprogramma gaan realiseren. De projectmanager vormt de spil met de betrokken schoolbesturen en pakt zowel intern binnen de gemeente als extern de benodigde acties op of zet deze uit, zodat de scholen invulling kunnen geven aan het bouwheerschap.
90	**Liberaal Laren**	OZB compensatie. Wat verstaat u onder “maatschappelijke organisaties? Criteria? Verdeling? Kosten die hiermee gemoeid zijn?		De compensatie is gericht op maatschappelijke instellingen die eigenaar en/of gebruiker van vastgoed zijn, de regeling moet nog worden vastgesteld. In de conceptregeling wordt er vooralsnog vanuit gegaan dat de organisaties gecompenseerd worden voor de stijging OZB niet-woningen in 2026 ten opzicht van 2025.
91	**Liberaal Laren**	WMO-huishoudelijke hulp. De gemeente Laren heeft, vooruitlopend op genoemd rijksbeleid de WMO-al enkele jaren geleden, de huishoudelijke hulp WMO inkomensafhankelijk gemaakt. Wij zijn erg benieuwd naar de besparingen die dit de gemeente heeft opgeleverd en nog oplevert.	**Programma 5**	In 2021 is de inkomenstoets ingevoerd. Inwoners die na aftrek van hun zorgkosten een inkomen behielden van meer 150% van het minimumloon inkomen kwamen met de invoering van de inkomenstoets niet meer in aanmerking voor hulp bij het huishouden. Eind 2024 is de inkomenstoets gestopt vanwege toegenomen juridische risico's na een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep. We hebben geconstateerd dat het wel effect heeft gesorteerd maar een exacte besparing is niet goed te berekenen omdat niet bekend is wie zich na invoering niet meer heeft gemeld en per afgewezen casus moet de (niet beschikte) omvang vastgesteld worden om deze financieel te kunnen maken.
92	**Liberaal Laren**	Onder autonome wijzigingen: Moeten we het woordje “daarbij” interpreteren als een oorzakelijk verband met de toetreding van Eemnes of bedoelt u “daarnaast”?		In dat geval wordt bedoeld: daarnaast
93	**Liberaal Laren**	De Algemene Uitkering is meer dan de 2.5% inflatiecorrectie gestegen voor Laren en zal de komende jaren geïndexeerd bevroren worden. Toch stijgen de lokale lasten vele malen hoger. Kunt u dit technisch verklaren?	**Programma 6**	De ontwikkeling van de algemene uitkering staat volledig los van die van de lokale lasten. Deze laatste zijn o.a. ook riool en afvalstoffenheffing. Dit zijn beide kostprijsdekkende tarieven en in de paragraaf Lokale heffingen kunt u terugvinden dat deze kosten harder stijgen dan 2,5%, zoals dat op andere onderdelen soms ook het geval is. De OZB opbrengsten worden gecorrigeerd voor waardestijging, maar door areaaluitbreiding wordt er toch rekening gehouden met hogere opbrengsten. Oftewel, het zijn verschillende grootheden die geen direct verband houden. De kunst is echter wel om tot een sluitende begroting te komen, daarvoor kan het nodig zijn om de lokale lasten te laten stijgen, de algemene uitkering is voor ons niet beinvloedbaar.
94	**Liberaal Laren**	Algemene reserve Deze staat voor 2027 op 10.849.860. Is dit inclusief de voorheen apart benoemde stille reserves?		Nee, dit is zonder stille reserves.
95	**Liberaal Laren**	Netto schuldenquote staat op 140,4%. Welk bedrag hiervan kunnen we op conto schrijven van Laren Regenklaar? Welke leningen zullen in het algemeen de komende jaren nog moeten worden aangetrokken?		De gemeente werkt niet met projectfinanciering. Er moet enerzijds worden geleend als gevolg van verschil in spreiding in de tijd tussen ontvangsten en uitgaven, anderzijds door de investeringen die worden uitgevoerd, dit is zowel infrastructureel als bijvoorbeeld onderwijs huisvesting. Regenklaar maakt hier ook onderdeel vanuit, huidig budget is € 11,3 miljoen. De geplande extra benodigde leningen zijn vooral nodig irt onderwijs huisvesting.